

Lokal plan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism - med handlingsplan

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning
2. Inledning
3. Vilka är kommunens skyldigheter?
4. Regeringens skrivelse 2011/12:44
5. Nationella samordnaren
6. Nationella myndigheters uppdrag
7. Nationell stödtelefon
8. Planens målgrupp
9. Framgångsfaktorer för arbete mot våldsbejakande extremism
10. Handlingsplan – strategi för fortsatt arbete
11. Bilaga – Kommunens skyldigheter utifrån lagstiftning
12. Bilaga – Symboler och länkar

1. Sammanfattning

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Kommunens uppgift kring detta är att arbeta förebyggande. De rättsvårdande myndigheternas uppgifter är att förhindra brott, utreda brott, gripa och lagföra brottslingar.

Genom vårt förebyggande arbete kan vi hindra personer att begå brottsliga handlingar som skadar och dödar andra eller att individer deltar i aktiviteter som innebär risk att skadas eller dödas.

Strömsunds kommuns plan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism har sin utgångspunkt i regeringens skrivelse 2011/12:44 samt en kommuns skyldigheter för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Planen syftar till ett långsiktigt förebyggande arbete i samverkan mellan en mängd aktörer och på såväl ett övergripande plan som ett arbete på individnivå. Samtliga kommunens invånare är målgrupp för arbetet.

Id nr: 0:37

2. Inledning

Det övergripande syftet med handlingsplanen är att värna och stärka demokratin och att därmed göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism. Detta förutsätter ett långsiktigt arbete för att öka den demokratiska medvetenheten och insatser för att förebygga uppkomsten av våldsbejakande extremistmiljöer. Myndigheter och relevanta samhällsaktörer, särskilt på lokal nivå, måste ha redskap och resurser för detta arbete och arbetet kräver en bred förankring i samhället.

3. Vilka är kommunens skyldigheter?

Kommunens övergripande skyldigheter i arbetet mot våldsbejakande extremism beskrivs i 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900)

”Kommuner och landsting får själva ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar och som inte skall handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan.” Ett kommunalt beslut måste vara knutet till kommunens område eller dess invånare för att det ska anses lagligt.

Kommunens ansvar i arbetet mot våldsbejakande extremism beskrivs även i Socialtjänstlagen, LVU, Offentlighets- och sekretesslagen samt i Skollagen.

4. Från Regeringens skrivelse 2011/12:44 (handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism)

”Det svenska folkstyret bygger enligt regeringsformens inledande paragraf på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Det är genom tilltron till detta demokratiska system och till respekten för varje individs lika värde som en bred acceptans för rättssamhället och för resultaten av de fria valen skapas. På grundval av dessa principer kan vi forma ett samhälle där alla individer känner sig delaktiga och jämlika.

En förutsättning för en levande och uthållig demokrati är att varje individ ges möjlighet till inflytande och makt över de beslut som berör den egna vardagen. De mänskliga rättigheterna, såsom de uttrycks genom Sveriges internationella åtaganden och den svenska lagstiftningen, ska respekteras på alla nivåer i samhället. Kunskapen och medvetenheten om demokratins grundläggande värderingar måste vara väl förankrade.

Id nr: 0:37

Det finns emellertid människor som inte accepterar de grundsatser som vårt öppna samhälle vilar på. Individer och grupperingar som anser att rättsstaten saknar legitimitet och att det är försvarbart att bryta mot lagar och att använda våld för att uppnå samhällsförändringar. Extremistgrupper som agerar i samhällets utkant engagerar i regel enbart ett fåtal individer, men då de utövar ett våld som är riktat mot det demokratiska systemets kärna är de en angelägenhet för hela samhället.”

5. Nationella samordnaren

Den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism har under 2014 och 2015 genomfört ett stort antal kommunbesök i landet. Utifrån erfarenheter av de diskussioner som förts med företrädare för kommuner, representanter för myndigheter och aktörer i det civila samhället, har den nationella samordnaren dragit ett antal slutsatser. En slutsats är att arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism blir mer framgångsrikt när lokal samverkan utgår från någon form av strategiskt dokument. En lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism hjälper kommunen och dess anställda att upprätta och konkretisera ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism.

6. Nationella myndigheters uppdrag

Det övergripande syftet med handlingsplanen är att värna och stärka demokratin och att därmed göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism. Detta förutsätter ett långsiktigt arbete för att öka den demokratiska medvetenheten och insatser för att förebygga uppkomsten av våldsbejakande extremistmiljöer. Myndigheter och relevanta samhällsaktörer, särskilt på lokal nivå, måste ha redskap och resurser för detta arbete och arbetet kräver en bred förankring i samhället.

7. Nationell stödtelefon

Den nationella stödtelefonen 020-100 200 bemannas vardagar mellan 09:00-15:00 Alla samtal kan genomföras anonymt och samtalet syns inte på telefonräkningen.

8. Planens målgrupp

Samtliga kvinnor och män, flickor och pojkar som vistas och bor i Strömsunds kommun är målgrupp för denna plan.

Planen inkluderar all form av våldsbejakande extremism, men har fokus på förebyggande arbete, främst gällande barn och unga.

Id nr: 0:37

Med våldsbejakande extremism avses personer och/eller grupper som brukar våld i syfte att främja sina politiska och/eller religiösa ståndpunkter. Aktuella grupperingar är:

- Den högerextremistiska vit makt-miljön.
- Den vänsterextremistiska autonoma miljön.
- Den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön.

9. Framgångsfaktorer för arbete mot våldsbejakande extremism

I skriften SKL:s *Lokala insatser mot våldsbejakande politisk extremism* beskrivs en rad lokala exempel på hur kommuner kan arbeta mot politisk och religiös extremism. Strömsunds kommun har valt att fokusera på följande framgångsfaktorer:

Samverkan är en viktig beståndsdel för att kunna arbeta demokrati-stärkande på en lokal nivå. Genom att inkludera ett brett spektrum av aktörer som på olika sätt kan bidra och delge information och kunskap, skapas ett mer enhetligt och effektivt förebyggande arbete som gynnar samhället långsiktigt såväl som vid situationer av en mer akut karaktär. Det handlar inte bara om att fördjupa arbetet inom redan befintliga strukturer, utan även knyta kontakter med nya aktörer. För att samarbetet ska kunna fungera, är det betydande att det finns en **tydlig ansvarsfördelning** där varje samarbetspartner har en klar bild av dennes position och arbete, inte bara i förhållande till övriga samverkanspartners, utan även i relation till samhället generellt/lokalt.

Lokala analyser ger information kring utvecklingen inom på både generell, grupp- och individnivå – en viktig grund för att kunna skapa och tillämpa fungerande och effektiva insatser mot våldsbejakande extremism.

Anhöriga som centrala aktörer: kan både hindra och motverka, men även behöva stöd. Föräldrargrupper är här ett positivt initiativ.

Det civila samhället är viktigt: föra en kontinuerlig dialog med ex idrottsföreningar, trossamfund och andra ideella organisationer. Samla dessa till möte/information och hänvisa vart de kan vända sig i händelse av indikationer.

Arbeta övergripande och på flera fronter: både främjande, förebyggande och motverkande åtgärder mot våldsbejakande extremism. Att fundera kring hur man kan arbeta på dessa olika fronter kontinuerligt –

Id nr: 0:37

varter är vi nu? Är det möjligt att arbeta i alla olika delar eller är det främst förebyggande som vi bör börja med?

Se individerna, inte enbart de ideologier som dessa förespråkar: preventiva åtgärder som ex samtalskompassen. Vilka åtgärder kan vara behövliga för individen ifråga?

Beakta genusperspektivets betydelse för insatserna: målgruppsanpassa åtgärderna. Att inte glömma att det även handlar om unga kvinnor/flickor som kan vara delaktiga på olika sätt.

Följ upp det förebyggande arbetet kontinuerligt: följ upp och utvärdera för att skapa effektivitet. Vad har vi lärt oss? Lärdomar/utmaningar/förändringar...

10. Handlingsplan

10.1 Giltighetstid

Planens giltighetstid är 2016-07-01 – 2016-12-31

10.2 Inledande struktur för arbetet

Strömsunds kommuns handlingsplan har fokus på ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism (VBE).

I ett inledande skede görs satsningar på kompetensutveckling och informationsinsatser och det kommande arbetet byggs i största möjliga mån upp genom befintliga strukturer.

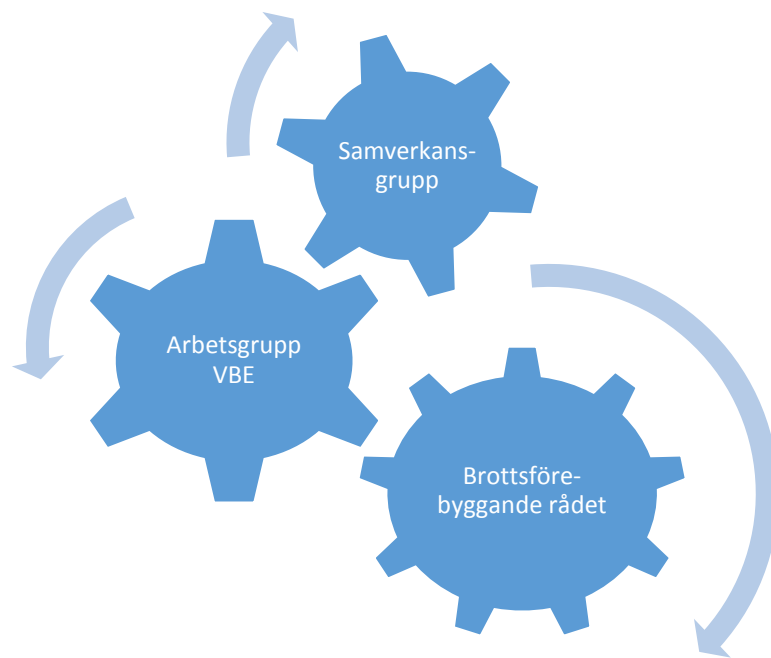
Genom att sprida kunskap och öppna för en kontinuerlig dialog, kan ett brett spektrum av yrkesverksamma inom till exempel skola, fritids- och ungdomsverksamhet, hälsovård och föreningar bedriva ett generellt förebyggande arbete gentemot främst barn och ungdomar. Genom att försöka etablera en öppenhet i samhället generellt, finns det större möjligheter till att olika åsikter och infallsvinklar kan framföras.

Kommunchefen utser en lokal kontaktperson mot våldsbevakande extremism och en **arbetsgrupp** med deltagare som har en bred förankring inom verksamheterna. Den lokala kontaktpersonen är sammankallande. Arbetsgruppen möts var tredje månad och rapporterar till Brottsförebyggande rådet. Berörda aktörer och civilsamhället har möjlighet att kontakta arbetsgruppen för att exempelvis framföra iakttagelser, synpunkter eller ställa frågor.

Titel: Lokal plan för att värna demokratin mot våldsbejakande
extremism – med handlingsplan

Id nr: 0:37

I dag finns en **samverkansgrupp** under ledning av kommunens drogförebyggande samordnare. I gruppen finns representanter för skola, socialtjänst och polis. Den befintliga samverkansgruppen föreslås inkludera även frågor om våldsbejakande extremism. De centrala aktörerna, skola, socialtjänst, polis och drogförebyggande samordnare, får ett tydligt ansvar kring det förebyggande arbetet. Samverkansgruppen får i uppdrag att göra en övergripande kartläggning, en lokal analys, över våldsbejakande extremism i kommunen.

Id nr: 0:37

10.3 Aktiviteter

Aktivitet	Tid	Ansvarig
Utbildning av kommunens politiker. Sker i anslutning till respektive nämndsmöte	2016	Kontaktperson VBE
Utbildning av kommunens chefer. (Genomfört vid chefsdag 2 maj, 2016)	2016	Kontaktperson VBE
Utbildning av nya chefer om VBE genomförs i anslutning till introduktionsutbildning. Införs i checklista.	2016	Kommunchef
Övergripande lokal analys	2016	Samverkansgrupp
Lämpligt informationsmaterial och referenslitteratur tas fram och tillhandahålls	2016	Kontaktperson VBE
Samtliga chefer lyfter VBE under APT	2016	Chefer
Samtlig skolpersonal har samtal och dialog kring VBE i sina arbetslag	2016	Chefer
Resurscentrum Integration (RCI) för in VBE i arbetet med föräldragrupper för ny-anlända.	2016	Kontaktperson VBE/utvecklingsledare RCI
De kommunala HVB-hemmen för ensamkommande barn lyfter in VBE som en obligatorisk fråga att föra samtal kring med de boende barnen	2016	Chefer
Information till anställda på intranätet	2016	Webbredaktör
Information på kommunens hemsida angående VBE, inklusive kontaktuppgifter till den nationella stödtelefonen.	2016	Webbredaktör
Utveckla plan, struktur och rutin för breda och tydliga insatser som riktar sig mot den enskilde individen med riskbeteende. En åtgärdsmatris tas fram.	2016	Kontaktperson VBE och arbetsgrupp

Id nr: 0:37

10.4 Rapportering av incidenter som kan kopplas till våldsbejakande extremism eller oro kopplat till våldsbejakande extremism

Kommunen ska arbeta förebyggande mot våldsbejakande extremism. En förutsättning är att incidenter som kan kopplas till våldsbejakande extremism eller oro kopplat till våldsbejakande extremism uppmärksammas, dokumenteras och rapporteras. Exempel på detta kan vara:

- Flygblad
- Klotter
- Spridande av symboler
- Mötesverksamhet
- Uttalanden

Rapporter sänds till säkerhetssamordnaren och/eller till lokal kontaktperson mot våldsbejakande extremism.

10.5 Uppföljning och revidering

Lokal kontaktperson för demokrati mot våldsbejakande extremism med stöd av arbetsgruppen ansvarar för att arbetet utvärderas och handlingsplanen revideras inför kommande år. Samverkansstrukturer och ansvarsfördelning ses över och utvecklas.

Uppföljning av arbetet mot våldsbejakande extremism sker årligen till kommunstyrelsen.

11. Bilaga – kommunens skyldigheter utifrån lagstiftning

Kommunens skyldigheter i arbetet mot våldsbejakande extremism beskrivs i:

- Den allmänna kompetensen, 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900)
”Kommuner och landsting får själva ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar och som inte skall handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan.” Ett kommunalt beslut måste vara knutet till kommunens område eller dess invånare för att det ska anses lagligt.
- Socialtjänstlagen (2001:453)
  - Socialtjänstens mål är (1 kap. 1 § SoL) att på demokratins och solidaritetens grund främja människors
    - ekonomiska och sociala trygghet
    - jämlikhet i levnadsvillkor
    - tagande i samhällslivet för dem som visats i kommunen

Titel: Lokal plan för att värna demokratin mot våldsbejakande
extremism – med handlingsplan

Id nr: 0:37

- Med hänsyn till människans ansvar för sin och andras sociala situation ska socialtjänsten inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser.
- Ramlag med frihet vid val av tillvägagångssätt att hjälpa en klient.
- Alla beslut enligt socialtjänstlagen ska ske efter ansökan och efter en individuell bedömning av sökandes behov.
- Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver utan inskränkning av andra huvudmäns ansvar (2 kap. 1 § SoL).
- Uppsökande verksamhet (3 kap. 4 § SoL).
- Orosanmälan (14 kap. 1 § SoL)
- Anhörigstöd i socialtjänstens mening innebär
  - stöd för att underlätta för de personer som vårdar närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller har ett funktionshinder. Alltså underlätta för dem som vårdar en närstående.
- Särskilda bestämmelser för vissa grupper, exempelvis brottsoffer.
  - De som utsatts och dennes närstående ska få hjälp och stöd.
  - Inget liknande stöd för dem som begått själva brottet om inte personen av andra skäl behöver socialtjänstens stöd.
- LVU (1990:52)
- Omhändertagande på grund av riskbeteende, 3 § LVU.
- Riskbeteendet ska ha förevarit i Sverige.
- Påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas och att den vård som behövs för att förebygga eller reparera skadan inte kan ges frivilligt.
- Hälsa är både fysisk och psykisk hälsa.
- Brottslig verksamhet kan innebära att LVU är tillämplig.
- Socialt nedbrytande beteende kan vara att den unge begått ett eller ett par allvarliga brott utan att det kan betraktas som brottslig verksamhet.
  - Offentlighets- och sekretesslagen (1990:52)
- Socialtjänst - stark sekretess – sekretess huvudregel.
- Uppgift kan lämnas till Polismyndigheten om den rör en person under 21 år om

Titel: Lokal plan för att värna demokratin mot våldsbejakande
extremism – med handlingsplan

Id nr: 0:37

- man befarar brottslig verksamhet
  - och man härigenom kan förhindra denna
  - och det inte annars är olämpligt (10 kap. 18 a § OSL).
  - Uppgift till kan lämnas till åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller någon annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet endast om misstanken angår
    - brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år,
    - försök till brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelser i två år, eller
    - försök till brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år, om gärningen innefattat försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap. 3 smittskyddslagen (2004:168) (10 kap. 23 § OSL).
  - Uppgift kan lämnas till Polismyndighet vid omedelbart polisiärt ingripande av någon under 18 år
    - vid förhållanden som innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling, eller
    - om den unge påträffas när han eller hon begår brott (10 kap. 20 § OSL).
  - Skolan - mildare sekretess – offentlighet huvudregel.
  - Vid orosanmälan till socialtjänsten kan skolan "säga allt".
  - Hälso- och sjukvården kan lämna uppgifter till socialtjänsten och vice versa om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd och denne
    - inte fyllt 18 år,
    - fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller
    - vårdas med stöd av lagen om (1991:1128) psykisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.
- Gäller även uppgift om en gravid person eller närstående till denne, om uppgiften behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet (25 kap. 12 § OSL).*
- Skollagen

Id nr: 0:37

- Värdegrunden, de värden som ska förmedlas är
- människolivets okränkbarhet
- individens frihet och integritet
- alla människors lika värde
- jämställdhet mellan könen
- solidaritet mellan människor

12. Bilaga - symboler och länkar

Symboler

Antifascistisk Front (AFA)

Antifascistisk aktion (AFA) är ett svenskt autonomt nätverk, bildat 1993, som en del av det internationella nätverket Antifascistisk aktion.

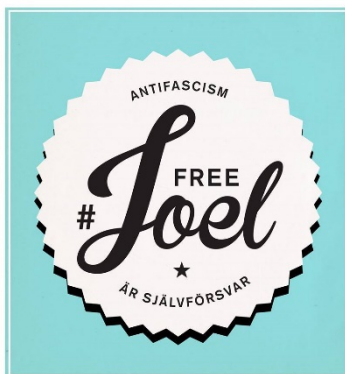
Nätverket består av militanta antifascister som har sin ideologiska grund i olika former av socialism. AFA:s övergripande mål är att genom en revolution avskaffa den nuvarande samhällsordningen till förmån för ett statslöst och klasslöst samhälle.

Nätverket bekämpar organisationer och personer inom den nationella rörelsen, men även myndigheter, företag och förtroendevalda politiker som de anser bidrar till att upprätthålla den nuvarande samhällsordningen som AFA ser som förtryckande.

Free Joel

Joel avser vänsterextremisten Joel Bjurströmer Alm-gren som knivhögg en nazist i ryggen i samband med våldsamheterna i Kärrtorp i december 2013 och dömdes till fängelse i 6,5 år

Bjurströmer var också en av de ledande i Revolutionära fronten som avvecklade sig hösten 2015

Free Joel

Id nr: 0:37

Nordiska motståndsrörelsen – Sverige, Nordfront

Tyrrunan, efter den fornnordiska guden Tyr, står för kamp och seger. Runan användes av Hitlers nazister och har efter andra världskriget fortsatt att användas av några av de mest militanta nazistiska organisationerna. I Sverige hittar man tyrrunan i Svenska motståndsrörelsens logotyp.

Nordiska motståndsrörelsen – Sverige, Nordfront

IS/Daesh

Daeshs vanligast förekommande symbol, tillika flagga. Överst i flaggan finns shahada, den muslimska trosbekännelsen: "Det finns ingen Gud utom Allah, Mohammed är Guds budbärare". Cirkeln med texten är en kopia av profeten Mohammeds sigill, med orden "Gud", "Profet" och "Muhammed". Flaggnens svarta bakgrund symboliserar profeten Mohammeds krigsflagga, som var helt svart.

Daesh har dock inte skapat flaggan och var inte först med att använda den som symbol. Först var al-Qaida i Irak och al-Shabaab i Somalia 2006.

Även Boko Haram i Nigeria använder flaggan. Ibland sägs att flaggan inte har med extremism att göra, utan islam. Den innehåller också komponenter knutna till islam som i sig inte är liktydiga med extremism, men designen på flaggan är ny och den används uteslutande av jihadistiska grupper som bedriver en militant kamp. Enligt experter symboliserar flaggan bland annat jihad och kampen för kalifatet. Att den muslimska trosbekännelsen finns med är också ett sätt för de här terrorgrupperna att försöka göra flaggan helig för muslimer.

Id nr: 0:37

Jabhat al-Nusrah

Jabhat al-Nusrahs vanligast förekommande symbol, tillika flagga. Överst i flaggan finns shahada, den muslimska trosbekännelsen: "Det finns ingen Gud utom Allah, Mohammed är Guds budbärare". Under shahadan står texten Jabhat al-Nusrah. Det islamistiska partiet Hizb ut-Tahrir har en liknande flagga med trosbekännelsen i vitt på svart bakgrund, men utan sitt namn under.

Länkar

Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism

<http://www.samordnarenmotextremism.se/>

Stiftelsen Expo

<http://expo.se/>

Cats - Centrum för asymmetriska hot- och terrorismstudier

<https://www.fhs.se/sv/forskning/centrumbildningar-och-forskningsprogram/cats/om-cats/>

Nationell stödtelefon om våldsbejakande extremism

<http://www.redcross.se/kontakt/valdsbejakande-extremism/>

Regeringens åtgärder mot terrorism och arbetet mot våldsbejakande terrorism

<http://www.regeringen.se/regeringens-politik/sveriges-strategi-mot-terrorism-och-arbete-mot-valdsbejakande-extremism/>